

RADEK MUŽÍK, diplomová práce HRANIČNÍK

posudek oponenta

ZÁCHRANA

Jako hlavní téma předkládané práce mi vyskakuje slovo záchrana – pomoc.

Zachraňujeme dávno pokácený kmen stromu, podpíráme nahnutý (nový) sádrový sloup.

Proč?

Projev lidskosti.

Zkušenost je nepřenosná – nepřevoditelná, je potřebné ji zažít – prožít – propracovat.

(„Dnes jsme si vědomi toho, že zkušenost je nepřenosná věc, a aby se z ní skutečně stala použitelná informace, tak se musí zažít.“ Zdeněk Justoň, *Ekonomie českého lidu, Svazek II.*, Praha – Podlesí, Dauphin, 2022, s. 118)

S prací Radka Mužíka se nesetkávám poprvé. Zaznamenala jsem ho před lety ještě jako studenta ateliéru Socha 2 při ročníkových obhajobách – byla to jeho práce se sádrou jako hlavním – finálním sochařským materiálem, jeho zaujatost ke svému danému tématu a v neposlední řadě touha po klasickém (správném) přístupu včetně studijního modelování figury.

Pak jsem měla možnost vidět jeho práce na výstavě v Nepomuku, kterou spolu s Monikou Hníkovou pořádali v roce 2021. Zde byly jeho práce sloup – tyčka nebo ohniště nebo salám na věšáku. Dalo by se říct – pandány pro předkládanou diplomní část práce **Hraničník II** (nakloněný sloup, sádra, dřevěné podpěry s truhlářsko-tesařským přístupem, nadživotní měřítko). S náznaky důležitosti prvotního konceptu.

Pasinčák, druhá část předkládané diplomní práce, která je ale vlastně tou vůdčí, zásadně ovlivnila práci na prvně vymyšleném sloupu – Hraničníku. Pasinčák se od Hraničníka odlišuje ve svém přístupu. Nejde totiž rovnou k cíli – k rychlému zhmotnění a provedení nápadu. Tato práce se dotýká především procesu, průběhu vlastní práce, kdy se konečná idea teprve pomalu rýsuje – vynořuje.

PROCES

Otisk fyzické práce. Záznam odtesávání vnitřku. Struktura. Fyzická práce pomáhá překonat nerozhodnosti a natahuje (a vyplňuje) dobu na promýšlení. Stává se hlavní energií procesu tvorby.

Záchranné práce. Záplaty a doplnění vnější skořápky kmenového torza. Udržení stávající formy. Pohádka o tom, jak chodil syn na trh. Místo aby proměnil máslo v peníze, jednou jím namazal – ošetřil popraskanou (suchem) cestu a jindy zase popraskanou kůru vrby.

Otisk vnitřní formy stromu. Betonová skořepina. Přirozený růst se odráží (drží formu) i v pomalém zániku. Jeho odhalení. Vnitřní modelace. Záznam rozpadu.

Otisk vnější formy stromu. Samozřejmě se přenáší do lehké dřevěné konstrukce jako nosiče ochranné plachty. Zpomalování zániku. Přirozeně technické řešení truhlářských detailů.

Otisk podpory v nakloněném sloupu. Podpurná konstrukce si vynucuje změny ve hmotě HRANIČNÍKA.

OTISK

Tendence (dnešní)

Odosobnit dílo – odlitky (Voves, Šimíček)

Použít již dané (Havlík, Rittstein, Grosse, Míča, Korečková)

Použít již dané je lákavé a na konci vždy působivé – funguje.

Použití opravdového, již existujícího stromu (nebo jeho částí) se stalo samozřejmou součástí sochařského vyjádření. Na půdě Akademie a v její blízkosti se v mé paměti nabízí: Lukáš Rittstein – odlitky kmenů z umělé hmoty, ale i opravdový kmen (raná práce), Pavel Šimíček, Tomáš Voves – otisky v betonových variantách, ve formě živého dřeva Tomáš Havlík, Katharina Grosse (v kombinaci s barvou), efektní zakomponování částí stromů najdeme v aktuální tvorbě Markéty Korečkové i v raných pracích Vojtěcha Míči.

Proslavily ji především sochy určené pro veřejný prostor, které vytvořila technikou odlévání. Odlévá prostory uvnitř předmětů a kolem nich – ať už jsou to vany nebo matrace, architektonické prvky, jako jsou dveře, podlahy a okna, nebo dokonce celé budovy – a používá materiály, jako je pryskyřice, guma, beton a omítka, aby zachovaly každý povrchový detail. Výsledné sochy jsou pozoruhodně věrné svým výchozím formám, ale také podivně cizí v tom, že představují inverzi původního objektu a vyžadují neustálé přeorientování vnímání. Práce není mechanickým odlitkem objektu, ale prázdného prostoru uvnitř nebo pod objektem. **Vytváří negativní prostor, který existoval, ale už neexistuje. Uchovává historii místa, to, co by jinak bylo ztraceno.** Mezi její nejznámější díla patří *Dům (House)*, velký betonový odlitek vnitřku celého viktoriánského domu. Rachel Whitereadová

Odlévání (záznam) čehokoliv je současnou tendencí.

NÁPLŇ

Hraniční kámen, zvaný hraničník nebo mezník je obvykle kamenný kvádr vyčnívající ze země, který rozdělával různé regionální útvary či panství v rámci jednoho státu, později také hranice dvou států. Na kamenech byly tradičně vytesány nápisy, letopočty a často i erby nebo jiná označení majitelů. Pokud se hranice panství shodovala s hranicí obce, byla osazována hraničními kameny, v případě cest dělících panství pak většinou dvojicí těchto kamenů či oboustranným kamenem. Hranici obvykle tvořila spojnice mezi jednotlivými kameny, pokud nebyla hranice vymezena přirozenými útvary, jako jsou potoky či řeky.

Sukovitý osaměle rostoucí strom na pastvišti se na Valašku lidově nazývá pasinčák. Svou podobu získal ořezem či osekáváním. Dnes je poškozování stromů nezákonné, ale v minulosti byly takto „trápené“ stromy nezbytné pro život lidí a jejich hospodářská zvířata. Zkušený hospodář tak mohl po mnoho let získávat z několika málo stromů palivo nebo krmivo, aniž by musel pracně sázet les nový. Dlouhá sekera valaška nebyla jen zbraní zbojníků, ale používala se především na stínání tzv. letiny, tedy mladých olistěných větví, kterými se krmil dobytek, když už byl nedostatek pastvy. Pokud se takový strom ořezával po delší dobu či generace, vznikly na kmeni typické patvary s vybouleninami a dutinami. Strom byl poměrně nízký, ale jeho kmen dosahoval úctyhodných rozměrů. Do poloviny 19. století nebyly ještě rozšířené pily, velký kmen tak bylo téměř nemožné pokácet a zůstal na místě

po staletí. Ořezávané buky, javory, lípy, habry nebo jasany rostly často kolem cest, na hromadách kamení, které hospodáři vršili u svých terasovitých polí. **Některé stromy vymezovaly hranice pozemků.** V Beskydech lze poslední stromové mohykány nalézt roztroušeně po celém území. Zkušený hospodáři jeden rok poranili místo, kde plánovali řezat větší větev. Další rok z poranění vyrazily výmladky a velkou větev uřezali. V místech řezu často vznikají dutiny, které jsou klíčové pro přežití lesních ptáků, včetně vzácných dudků chocholatých a sýčků obecných. Budují si zde pelechy kočky divoké nebo zde zimují netopýři. V trouchu může žít vzácný brouk páchník hnědý, v odumírajícím dřevě se vyvíjí tesařík alpský. Boule na větvích a suché větve poskytovaly útočiště nápadným krascům lipovým. Rozměrné kmeny a dostatek mrtvého dřeva umožnily vývoj roháči obecnému. Velký význam mají pro houby, mechy, lišejníky. Ještě důležitější jsou pro bezobratlé. Na jednom stromě lze najít stovky druhů a v lese tvořeném starými stromy jsou jich tisíce.

Michal Plátek, *Pasinčáky, pamětníci starých časů a jejich význam*, Beskydy, zpravodaj chráněné krajinné oblasti 1/2021, s. 4–5

Přijmou rozpad nebo se pokusit o záchranu?

Zasadit nový strom do půdy obohacené rozpadlým Pasinčákem!

Oceňuji hledání a přijetí vlastního základu, odkud pocházím, co mi to dává – dalo, darovalo, co přebírám k dalšímu rozvinu (hraničníky). Děkuji za rozšíření zpráv o lidském konání (pasinčáky). Potvrzuji si nelehké propojení – způsobit stromu rány poskytuje prostor pro život dalších (pasinčáky).

Doporučuji k udělení diplomu. Hodnotím výborně.

MgA. Monika Immrová, Ph.D.

V Praze 31. 5. 2022